

## บทที่ 5

### การเข้าถึงแหล่งข่าวและการนำเสนอข่าว

ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ รายวัน เป็นกลุ่มวิชาชีพที่ใช้สิทธิตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ มากที่สุด เนื่องจาก หนังสือพิมพ์เป็นสื่อของภาคเอกชน จึงมีความอิสระมากกว่า สื่อวิทยุและโทรทัศน์ อันเป็นสื่อของรัฐ การทำหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อนำเสนอต่อประชาชน ในฐานะผู้รับสาร ของหนังสือพิมพ์รายวัน จึงเป็นไปในเชิงเจาะลึก และ จำเป็นต้องเข้าถึงแหล่งข่าว ให้ได้มากที่สุด ผู้สื่อข่าวทุกคนจะต้องแสดงความสามารถให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้การทำหน้าที่สื่อมวลชนมีความสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม เมื่อ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้เมื่อ 2ปีที่ผ่านมา ผู้สื่อข่าว น.ส.พ. รายวัน จะสามารถเข้าถึงแหล่งข่าว และนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้มากขึ้น หรือไม่ เพียงใด ความคิดเห็นต่อการเข้าถึงแหล่งข่าว และต่อการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับกองบัญชาการทหารสูงสุด จึงเป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นถึงวัฒนธรรมองค์การ ด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ระดับหนึ่ง ขณะเดียวกัน ยังเป็นข้อมูลที่ยืนยันถึงผลของ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของ บก.ทหารสูงสุดอีกด้วย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิจัย ในส่วนความคิดเห็นของ ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ รายวัน ที่มีต่อการเข้าถึงแหล่งข่าว และการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกองบัญชาการทหารสูงสุด อันเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นอกเหนือจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ซึ่งได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 4

ผู้สื่อข่าว น.ส.พ. รายวันที่ให้ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกจากกลุ่มที่มีอายุปฏิบัติงานในสายข่าวด้านการทหารเป็นเวลานานที่สุดคือ 10 ปี ได้แก่ ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.ไทยรัฐ รองลงมาปฏิบัติงานมา 8 ปี ได้แก่ ผู้สื่อข่าว น.ส.พ. บางกอกโพสต์ และผู้สื่อข่าวอายุงานปานกลางได้แก่ ผู้สื่อข่าวของ น.ส.พ.ข่าวสด และมติชน ส่วนผู้ปฏิบัติงานที่มีอายุงานน้อยที่สุดคือ ผู้สื่อข่าว กรุงเทพธุรกิจ และ ไทยโพสต์

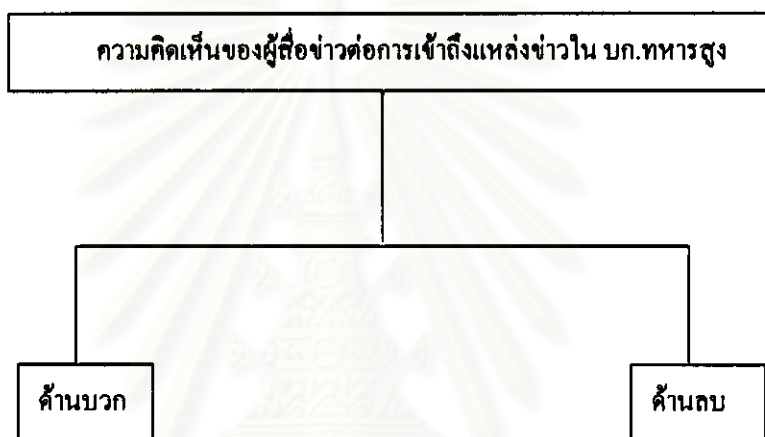
**ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนดังนี้**

1. ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวต่อการเข้าถึงแหล่งข่าวในกองบัญชาการทหารสูงสุด
2. ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวต่อการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกองบัญชาการทหารสูงสุด

## 1. ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวต่อการเข้าถึงแหล่งข่าวในกองบัญชาการทหารสูงสุด

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ความคิดเห็นใน การเข้าถึงแหล่งข่าวของผู้สื่อข่าว น.ส. พ. รายวัน สายข่าวด้านการทหาร ภายหลังจากมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 นั้นมีความคิดเห็นแบ่งออกเป็นด้านบวกและด้านลบ โดยสามารถสรุปได้ตามแผนภาพได้ ดังนี้

### แผนภาพ



- |   |  |
|---|--|
| ⇒ ให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนมากขึ้น       | ⇒ มีขั้นตอนยุ่งยากในการเข้าพบผู้บังคับบัญชาชั้นสูง   |
| ⇒ มีความพยายามเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมากขึ้น | ⇒ ต้องใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวสูงมาก   |
|   | ⇒ ผู้มีอำนาจให้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในวงจำกัด  |
|   | ⇒ มีความล่าช้าในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร  |
|   | ⇒ มีการอ้างอิงระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517 เพื่อความชอบธรรมในการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อผู้สื่อข่าว |

## ด้านลบ

### 1. มีขั้นตอนยุ่งยากในการเข้าพบผู้บังคับบัญชาชั้นสูง

จากการวิจัย พบว่า ผู้สื่อข่าวสายทหารจากหนังสือพิมพ์ 6 ฉบับ อันได้แก่ ไทยรัฐ มติชน ข่าวสด ไทยโพสต์ บางกอกโพสต์ และกรุงเทพธุรกิจ มีความเห็นตรงกันว่า การเข้าถึงแหล่งข่าวสายทหาร มีขั้นตอนยุ่งยาก จะต้องทำหนังสือเป็นทางการ โดยการเข้าพบและขอสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาระดับสูง โดยเฉพาะผู้บัญชาการทหารสูงสุด จะต้องทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมแนวกำถามเรียนผู้บัญชาการทหารสูงสุดอย่างน้อย 1 สัปดาห์ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาการทหารสูงสุดมีเวลาเตรียมข้อมูล ในการตอบคำถามกับผู้สื่อข่าว ที่มีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ประกอบข่าวดังกล่าว

ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดคนปัจจุบัน มิให้นายทหารระดับสูงของกองบัญชาการทหารสูงสุดให้สัมภาษณ์ สื่อมวลชน ก่อนได้รับอนุญาต และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสำคัญจะต้องให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้เปิดเผย ซึ่งจะต้องมีความระมัดระวังในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันเกิดความสับสนในข้อเท็จจริง และให้ทิศทางข่าวออกมาในแนวเดียวกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นที่มาของความเข้มงวดในการให้สัมภาษณ์ดังกล่าว ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่

“พลเอก มงคล อัมพรพิสิฏฐ์ ซึ่งรับมอบหน้าที่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เมื่อ วันที่ 1 ตุลาคม 2539 มีนโยบายไม่ให้นายทหารฝ่ายเสธ.ให้ข่าว เพื่อไม่ให้ข่าวออกไปคนละทิศคนละทาง จึงทำให้การเข้าถึงแหล่งข่าวของที่นี่ค่อนข้างยาก การที่นักข่าวจะสัมภาษณ์ท่านก็ต้องทำหนังสืออย่างเป็นทางการ และต้องรออนุมัติประมาณ 1 สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับประเด็นคำถาม ต่างจากยุคของพลเอก วิโรจน์ แสงสนิท ท่านเป็นคนง่ายๆ กันเองกับนักข่าว พวกเราจึงโทรเข้ามือถือท่านได้ หรือไม่นักข่าวสามารถไปคุยกับท่านที่ห้องทำงานท่านได้เลย โดยเฉพาะกับนักข่าวสนิทๆ ที่ท่านไว้ใจ ส่วนท่านพลเอก มงคล ท่านไม่ค่อยสนิทกับนักข่าว ถ้าสัมภาษณ์ท่านต้องทำเรื่องเป็นขั้นเป็นตอน โดยผ่านกรมกิจการพลเรือนทหารก่อน จากนั้นท่านเจ้ากรมฯ ก็จะนำเสนอไปยังฝ่ายเสนาธิการ แล้วเราก็รอกการอนุมัติจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดตอบกลับมา”

(สัมภาษณ์ วาสนา นาน่วม ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.บางกอกโพสต์ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

### 2. ผู้สื่อข่าวต้องสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับแหล่งข่าวมากกว่าสายข่าวด้านอื่น ๆ

ผู้สื่อข่าวสายทหารจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ คือ ไทยรัฐ มติชน ข่าวสด ไทยโพสต์ บางกอกโพสต์ และกรุงเทพธุรกิจ มีความเห็นเป็นเอกฉันท์เอกฉันท์ว่า ความเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับ

ใหญ่มีผู้อ่านหรือยอดขายจำนวนมากแทบไม่มีส่วนผลักดันให้นายทหารระดับสูงต้องออกมาให้ข่าวสารมากกว่า น.ส.พ. ฉบับเล็กๆ การให้ข่าวหรือข้อมูลใดๆ ของแหล่งข่าวสายทหารขึ้นอยู่กับความสนิทสนมส่วนตัวและความไวใจในตัวผู้สื่อข่าวผู้นั้นมากกว่าส่งผลให้ผู้สื่อข่าวต้องใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวเป็นเวลานาน เพื่อให้แหล่งข่าวไวใจในการเปิดเผยข้อมูลตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่

“ความสัมพันธ์ส่วนตัวความไวใจเชื่อใจเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าไม่สนิทกันเขาก็จะไม่ให้สัมภาษณ์หากแต่ผมทำข่าวสายนี้มานาน สมมุติผมลาออกจากไทยรัฐไปอยู่สยามรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีคนอ่านน้อยกว่า แต่ผมรู้จักสนิทสนมกับท่าน ผบ.สูงสุด มา 10 ปี ท่านก็ยังให้ผมสัมภาษณ์ ทั้งๆ ที่สยามรัฐเป็นหนังสือพิมพ์หัวเล็กกว่าไทยรัฐ เนื่องจากข่าวสายทหารไม่เหมือนข่าวการเมือง หรือข่าวชาวบ้านทั่วไป ถ้าไม่คุยเคยเขาจะไม่คุยด้วย อีกอย่างหนึ่งทหารไม่ค่อยอยากเป็นข่าว ไม่เหมือนนักการเมือง ใครก็ได้เขาคุยหมด”

(สัมภาษณ์ วันชัย ธงไชยฤทธิ์ ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.ไทยรัฐ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

“คนที่อายุงานน้อยจะเสียเปรียบนักข่าวที่อยู่ในสายข่าวมานาน น้องใหม่ก็ต้องเกาะกลุ่มกับเพื่อนๆ พี่ๆ จากหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นที่อายุงานมากๆ เขาจะสนิทสนมกับนายทหารมากกว่า ทหารเขาไวใจ ส่วนนักข่าวใหม่ก็จะหาข่าวยากเพราะเขาไม่รู้จักนำค่าตาเขาก็จะไม่พูด แม้จะมาจากหนังสือพิมพ์ฉบับใหญ่ก็ตาม”

(สัมภาษณ์ ศิริรัตน์ บุรินทร์กุล ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.ไทยโพสต์ 24 กุมภาพันธ์ 2543)

### 3. ผู้มีอำนาจให้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในวงจำกัด

ระบบการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการทหาร มีสายบังคับบัญชาที่กำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้ข่าวสารข้อมูลกับสาธารณะไว้เป็นการเฉพาะระดับผู้บังคับหน่วย หรือ ระดับพลตรีขึ้นไป และบุคคลที่มีผู้บังคับบัญชามอบหมายพิเศษ ซึ่งในการให้ข้อมูลข่าวสารสำคัญๆ จะต้องขออนุญาตผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นขึ้นไป การให้ข้อมูลข่าวสารโดยการละเมิดกฎระเบียบทางการทหารจะถูกลงโทษจากผู้บังคับบัญชา และหากข้อมูลข่าวสารนั้นมีความสำคัญและจัดอยู่ในชั้นความลับ การให้ข่าวสารประเภทนี้แก่บุคคลภายนอก นับว่ามีความผิดทางวินัยร้ายแรงอาจถูกลงโทษอย่างหนัก ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่

“เท่าที่ทราบมาผู้ที่ให้ข่าวได้ใน บก.สส. มีไม่กี่ท่าน และจะต้องเป็นระดับพลตรีขึ้นไป แต่จริงๆ แล้วก็ไม่ใช่ว่าทุกคนจะให้ข่าวได้ ผ.บ.หน่วยที่ได้รับความไว้วางใจในจุดนี้ ก็ต้องมี

วิจารณ์ญาณที่ดีพอ อย่างในยุค พลเอก มงคล อัมพรพิสิฏฐ ผบ.สส. ท่านค่อนข้างไว้ใจพลตรี บัญชร (พลตรีบัญญัติ ขวาลศิลป์ รองเจ้ากรมกิจการพลเรือน เป็นผู้ให้ข่าว และติดต่อประสานงาน กับสื่อมวลชน นักข่าว สงสัยอะไรเกี่ยวกับ บก.สส.ก็จะโทรไปถามพลตรีบัญญัติก่อนเลย ถ้าท่านไม่อยู่หรือติดภาระกิจก็ต้องหาแหล่งข่าวที่ตนเองสนิท เพื่อเช็คข้อมูล หรือถามฝ่ายประชาสัมพันธ์ (พีอาร์) ให้ช่วยประสานงานให้บ้าง แต่ฝ่ายพีอาร์เขาก็ไม่ค่อยมีอำนาจอะไรมาก ให้ข่าวว่า ได้ข้อมูลก็ต้องเป็นเจ้ากรมกิจการพลเรือนหรือพลตรี บัญชร”

(สัมภาษณ์ วาสนา นาน่วม ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.บางกอกโพสต์ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

“ธรรมเนียมทหารไม่ใช่ไม่อยากรู้ก็พูด ทหารทำงานเป็นระบบ การที่จะให้ข่าวกับ นักข่าวได้ก็เฉพาะผู้ที่ได้รับมอบหมายจากนาย ซึ่งมีอยู่จำกัดใน บก.ทหารสูงสุด มีท่าน ผบ.เสธ ทหาร และผู้บังคับหน่วยเท่านั้นที่จะให้ข่าวได้ ซึ่งก็ต้องสนิทกับเรา อยู่ ๆ ถ้า จะโทรไปสัมภาษณ์ก็ คงไม่ได้ข้อมูลอะไร เพราะทหารระมัดระวังตัวในการให้ข่าวมาก โดยเฉพาะระดับพันเอกจะระวัง ตัวเป็นพิเศษ ถ้าคนไหนพูดมากหน่อยชอบคุยกับนักข่าวเพื่อน ๆ เขาก็จะคอยสะกิด เพราะกลุ่ม นี้ยังเหลืออายุราชการหลายปีมีโอกาสก้าวหน้าในสายงานอีกมาก”

(สัมภาษณ์ วัชร ฤกษ์ ผุดผ่อง ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.มติชน 5 มกราคม 2543)

#### 4. มีความล่าช้าในการเข้าถึงแหล่งข่าว

จากการวิจัยในประเด็นนี้พบว่าความล่าช้าเกิดขึ้นจากความรอบคอบ และระมัดระวัง ในการให้ข้อมูลข่าวสารตามระบบการบริหารราชการทหาร ซึ่งนายทหารระดับสูงที่ได้รับมอบหมาย จากผู้บังคับบัญชาการทหารสูงสุดเท่านั้นที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และก่อนการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารใดๆ จะต้องนำเรื่องเรียนผู้บังคับบัญชาระดับสูงก่อน ซึ่งจะต้องผ่านขั้นตอนตามสายบังคับ บัญชา และต้องใช้เวลาในการพิจารณาพอสมควร ทำให้เกิดความล่าช้าตามมา

เมื่อพิจารณาโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ยังมีความล่าช้าอยู่นี้ ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ 5 ใน 6 ฉบับให้ข้อมูลตรงกันว่า ยังมีความล่าช้าไม่ทันความต้องการของผู้สื่อข่าว ซึ่งต้องปฏิบัติงานแข่งกับเวลาในแต่ละวัน

ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 5 ใน 6 ฉบับกล่าวในทำนองเดียวกันว่า การขอข้อมูล หรือการขอสัมภาษณ์จะมีขั้นตอนค่อนข้างมาก บางเรื่องต้องขออนุมัติจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งการสัมภาษณ์พิเศษต้องทำหนังสือขออนุญาต และส่งแนวคำถามล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์

ทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันกับความต้องการของผู้สื่อข่าวที่จะต้องให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารทัน  
 ท่วงที

ขณะที่การออกมาชี้แจงข่าวกระแส ส่วนใหญ่ก็ยังล่าช้าอยู่เช่นกัน เช่น กรณีเรื่อง  
 “บ้านสามหลังริมเขื่อนศรีนครินทร์” ที่เป็นข้อขัดแย้งระหว่างกรมป่าไม้กับเจ้าของบ้าน ซึ่งเป็น  
 ญาติกับข้าราชการระดับสูงในกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว กรมแผนที่ทหาร ซึ่งสังกัด บก.ทหารสูง  
 สุด ในฐานะคนกลางที่เชี่ยวชาญด้านแผนที่ ได้ออกมาให้ความกระจ่างเรื่องเขตแดนอุทยานแห่ง  
 ชาติค่อนข้างล่าช้าหรือกรณี “ ข้อมูลสารเคมีที่สนามบินบ่อฝ้าย อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์”  
 ที่สื่อมวลชนพยายามค้นหาข่าวเพื่อสร้างความกระจ่างในเรื่องชนิดของสารเคมีว่า มีผลกระทบต่อ  
 ชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในแถบนั้นหรือไม่ เรื่องนี้ต้องตกอยู่ในกระแสแห่งความคลุมเคลืออยู่  
 หลายสัปดาห์จนในที่สุด กองบัญชาการทหารสูงสุด จึงได้ออกมาเปิดเผยว่า สารเคมีที่บ่อฝ้ายแห่ง  
 นี้ เป็นสารเคมีที่ทำให้ใบไม้ร่วงซึ่งใช้ในสงครามเวียดนามไม่ใช่ฝนเหลืองตามที่ประชาชนเข้าใจใน  
 ตอนแรก และไม่มีอันตรายใดๆ ต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีปริมาณเจือปนอยู่ในดินที่ขุดพบเพียง  
 เล็กน้อย

ส่วนผู้สื่อข่าว 1 คนที่มองว่า กรณีบ้านสามหลังไม่ล่าช้า สามารถแสวงหาข้อมูลเพื่อ  
 นำเสนอเป็นข่าวได้รวดเร็ว เพราะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว เนื่องจากสนิทสนมกับ พลโท สุรพล  
 ชินะจิตร เจ้ากรมแผนที่ทหาร จึงได้โทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูลได้รายละเอียดพอสมควร และทราบ  
 ว่า ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ขอให้ชี้แจงเรื่องนี้ หลังจากเสร็จสิ้นงานเฉลิมพระชนมพรรษาพระ  
 บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากนั้นจึงนัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ล่วงหน้า 3 วัน

##### 5. นายทหารระดับสูงอ้างระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517

การอ้างระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ เป็นปัญหาหัวใจของผู้สื่อ  
 ข่าว เพราะเป็นมาตรการในการป้องกันไม่ให้ผู้สื่อข่าวป้อนคำถามต่อไป กล่าวคือ การอ้างถึง  
 เรื่อง ที่ผู้สื่อข่าวถามเป็นเรื่อง ลับ, ลับมาก และลับที่สุด ตามชั้นความลับที่ถูกจัดอยู่ในระเบียบ  
 รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517 ซึ่งผู้สื่อข่าวส่วนใหญ่ยอมรับว่าไม่สามารถเข้าถึงเรื่อง  
 เหล่านั้นได้ เพราะเป็นเรื่องของความมั่นคงของชาติ ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์การนี้ได้แก่

“นักข่าวสายทหารรู้อยู่แล้วว่า ชาวบางข่าวมีผลกระทบต่อ ความมั่นคงของประเทศ  
 คนทำข่าวมีความรับผิดชอบว่า อะไรควร อะไรไม่ควรเป็นข่าว แค่นั้นมีประโยชน์กับประชาชน มี  
 ประโยชน์กับประเทศชาติ พอเผยแพร่ออกไปสิ่งสะท้อนออกมาเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติ

อย่างร้ายแรง อย่างนี้ไม่ใช่วิถีของนักข่าว แต่ความเห็นของนายทหารบางส่วนเห็นว่า ข่าวที่ดีพิมพ์ออกไปจะมีผลเสียหายต่อกองทัพเป็นหลัก จึงทำให้หลายท่านมักอ้างระเบียบเกี่ยวกับความมั่นคง”

(สัมภาษณ์ อติ เกียรตินิรนาท ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.ข่าวสด 20 กุมภาพันธ์ 2543)

“ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งข่าวของพวกนักข่าวก็คือระเบียบของกองทัพอย่างระเบียบการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517 นี้ถูกนำขึ้นมาอ้างประจำ”

(สัมภาษณ์ วาสนา นาน่วม ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.บางกอกโพสต์ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

## ด้านบวก

### 1. ให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนมากขึ้น

จากการวิจัยในครั้งนีพบว่า นายทหารระดับสูง ที่มีอำนาจหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารกับผู้สื่อข่าว ได้ให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนมากขึ้น และให้ความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนมากกว่าในอดีต ผู้สื่อข่าวสายทหารทั้ง 6 ฉบับที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีความเห็นตรงกันว่า การใช้ประโยคปฏิเสธที่นิมนวล สุภาพ และเห็นอกเห็นใจผู้สื่อข่าวมีมากขึ้นส่วนหนึ่ง เพราะปัจจุบันกองบัญชาการทหารสูงสุด มีการสอนเทคนิค การให้สัมภาษณ์ สื่อมวลชนกับนายทหารระดับสูง เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์มากยิ่งขึ้น สำหรับเทคนิคการตอบคำถามนั้นปัจจุบันนายทหารระดับสูงจะหลีกเลี่ยงการตอบคำถามในลักษณะ “ผมไม่รู้ ผมไม่ทราบ หรือไม่ใชหน้าที่ของผม” เปลี่ยนมาเป็น “เรื่องนี้ไม่ใช่ความรับผิดชอบของผม แต่ถ้ามีอะไรให้ผมช่วยเหลือ หรือหาข้อมูล ในความรับผิดชอบของผม ผมจะประสานให้แล้วจะแจ้งให้ทราบภายหลัง” ประโยคเหล่านี้สะท้อนถึงการใช้เทคนิคในการตอบคำถามและส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ด้านบวกให้กับกองบัญชาการทหารสูงสุด ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่

“ตอนนี้กองทัพเขามีการสอนเทคนิคการตอบคำถามนักข่าวให้ Soft ลง เพื่อไม่ให้ขัดแย้งหรือปะทะคารมกับนักข่าว เพราะเมื่อเกิดการทะเลาะกันขึ้น ฝ่ายแหล่งข่าวหรือฝ่ายทหารจะเสียหายมากกว่าฝ่ายนักข่าว อีกอย่างหนึ่งคิดว่าทหารมีความพยายามที่จะหาเหตุผลในการตอบหรือไม่ตอบคำถามมากขึ้น”

(สัมภาษณ์ วาสนา นาน่วม ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.บางกอกโพสต์ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

“ยกตัวอย่างนักข่าวลงข่าวผิดพลาด หรือเขียนข่าวที่เกิดผลเสียต่อกองทัพ เขาก็จะทำหนังสือชี้แจงกับบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นๆ หมดยุคโทรไปตา ช่มชู้ และตั้งป้อมเป็นศัตรูกับนักข่าว ทำให้เรารู้สึกยินดีกับวิธีการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานของนักข่าวก็มีความระมัดระวัง และมีความสำนึก รับผิดชอบมากขึ้น”

(สัมภาษณ์ วันชัย ธงไชยฤทธิ์ ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.ไทยรัฐ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

## 2. มีความพยายามในการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น

จากการวิจัยพบว่า ผู้สื่อข่าว 6 คน มีความเห็นว่า ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา นายทหารใน บก.ทหารสูงสุด พยายามเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้น โดยเฉพาะข้อมูล ข่าวสารที่มุ่งสร้างความเข้าใจระหว่างกองทัพและประชาชน ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่

“ทหารพยายามเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น เป็นไปตามกระแสโลกยุคประชาธิปไตย กระแส สังคมบีบให้ต้องเปิดเผย แต่การที่ทหารมีวัฒนธรรมยึดติดกันมาว่า ต้องปฏิบัติตามคำสั่งมากกว่า แสดงความคิดเห็น ในบางครั้ง จึงทำให้นายทหารที่ต้องการให้ข้อมูลยังไม่กล้าแสดงออกเต็มที่ อีกอย่างหนึ่ง ทหารรู้ว่า มี พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ เขาต้องศึกษา สังคม วิเคราะห์สังคม เพื่อมีบทบาทในสังคม มิฉะนั้น ทหารจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมในยุคใหม่นี้”

(สัมภาษณ์ ศิริรัตน์ บุรินทร์กุล ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.ไทยโพสต์ 24 กุมภาพันธ์ 2543)

“ผมว่าก็ดีขึ้นเรื่อยๆ สักประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา รู้สึกว่ากองทัพให้ข้อมูลข่าวสารเยอะ เดียวนี้เค้าให้ข่าวเยอะ เช่น เรื่องส่งทหารไทยไปติมอร์ จะมีแถลงข่าว และให้ข้อมูลมากจนบางครั้ง เราต้องคิดเอาเฉพาะประเด็นใหม่ๆ ส่วนปกติๆ ก็จะมีแถลงข่าวเดือนละครั้ง ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง ประชาสัมพันธ์กองทัพ ซึ่งผมคิดว่าดี ถ้าทหารช่วยเหลือประชาชนจริงๆ ช่วยให้สังคมดีขึ้น ผมก็ลงข่าวเพื่อารให้ สำหรับข่าวในเชิงสืบสวนสอบสวนขึ้นอยู่กับประเด็นคำถาม แต่ในส่วนนี้ทางฝ่าย ทหารบอกได้ไม่หมดตามที่ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามไป ต้องใช้เวลา อยู่ดีๆ จากคนที่ไม่เคยให้ข่าวก็มาให้ ข่าว ทุกคนก็ผวา โดยเฉพาะข่าวเจาะที่ผู้สื่อข่าวอยากได้ ผมคิดว่าต้องค่อยเป็นค่อยไป ต้องใช้ เวลา”

(สัมภาษณ์ วันชัย ธงไชยฤทธิ์ ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.ไทยรัฐ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

ความคิดเห็นในส่วนนี้ ผู้สื่อข่าวทั้ง 6 ฉบับให้ข้อมูลสอดคล้องกันโดยรวมว่า “ทหาร” มีความพยายามที่จะเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการ ให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์นัก เนื่องจากยังมีอุปสรรคจากระบบระเบียบของราชการทหาร และวัฒนธรรมของ



กองทัพที่มีมาแต่ดั้งเดิม รวมทั้งกฎหมายที่ยังเปิดช่องให้ยกเว้นข้อมูลข่าวสารที่กระทบกับความมั่นคง หน่วยงานผู้รับผิดชอบไม่ต้องเปิดเผยก็ได้โดย พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติยกเว้นไว้ในมาตรา ๑๕ ซึ่งทำให้ทหารยังคงนำมาอ้างที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้อย่างชอบธรรม

## 2. ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวต่อการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกองบัญชาการทหารสูงสุด

ในการนำเสนอข่าวของ น.ส.พ. รายวันนั้น มีข้อจำกัดในเรื่อง “เวลา” ผู้สื่อข่าวจึงต้องทำงานแข่งกับเวลา เพื่อให้ทันปิดต้นฉบับวันต่อวัน ขณะเดียวกันผู้สื่อข่าวยังมีข้อจำกัดในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และจรรยาบรรณในด้านวิชาชีพ

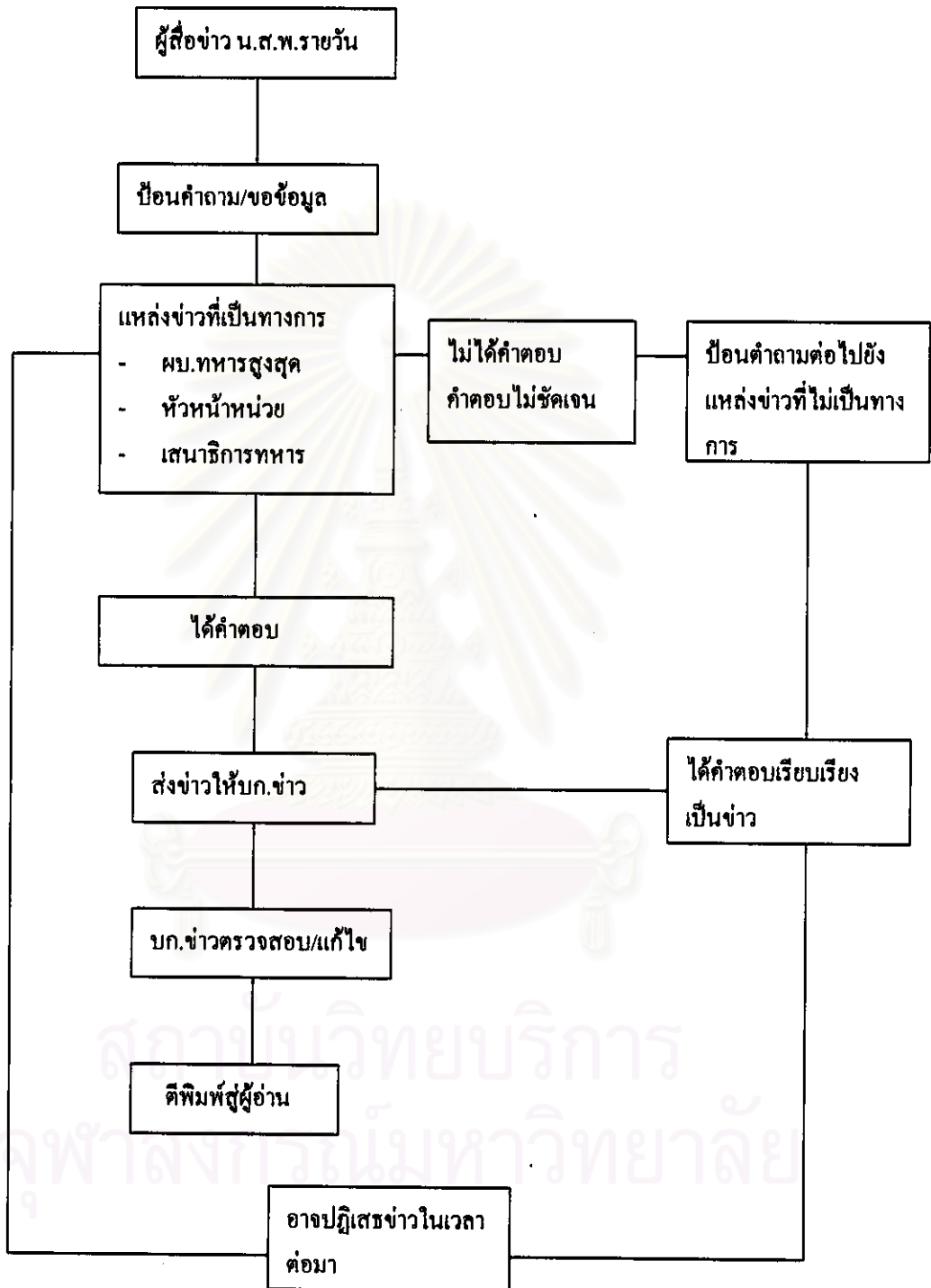
การนำเสนอข่าวต่อสำนักพิมพ์ในสายข่าวด้านการทหารก็เช่นกัน นักข่าวจะต้องแสวงหาข่าวที่มีคุณค่า เพื่อส่งให้หัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการในแต่ละวันทันเวลาที่สำนักพิมพ์กำหนด และอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง

ก่อนการเสนอผลการศึกษา ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับ กองบัญชาการทหารสูงสุด ของผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์รายวัน ขอเสนอลักษณะการนำเสนอข่าวก่อนดังนี้

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนภาพ**

**ลักษณะการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับ บก.ทหารสูงสุด ของผู้สื่อข่าว น.ส.พ. ราชวัน**



จากแผนภาพดังกล่าว อธิบายได้ว่า ลักษณะการนำเสนอข่าวของผู้สื่อข่าวสายทหาร จาก สนามข่าว คือ กองบัญชาการทหารสูงสุด ก่อนส่งมายังสำนักพิมพ์นั้น มีกระบวนการเริ่มตั้งแต่ ป้อนคำถาม หรือขอข้อมูล ไปยังแหล่งข่าวที่เป็นทางการก่อน ได้แก่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เสนาธิการทหาร เจ้ากรม หรือหัวหน้าหน่วย

หากไม่ได้ข่าวหรือข้อมูลตามเป้าหมาย ผู้สื่อข่าวจะเบนเข็มสอบถามไปยัง แหล่งข่าวที่ไม่เป็นทางการ ซึ่ง ส่วนใหญ่ คือแหล่งข่าวที่มีความสนิทสนมกับ ผู้สื่อข่าวผู้นั้น เพื่อเสาะหาข้อมูลข่าวสารส่งไปยังสำนักพิมพ์

เมื่อหัวหน้าข่าว หรือ บรรณาธิการข่าว ตรวจสอบถูกต้องเรียบร้อยแล้ว กระบวนการต่อไปคือการส่งไปยังกระบวนการผลิต เพื่อตีพิมพ์ ไปยังประชาชนผู้อ่าน

ข่าวในสวนนี้เอง อาจถูกปฏิเสธจาก แหล่งข่าวที่เป็นทางการในเวลาต่อมา หากพบว่าข่าวนั้น เกิดผลเสียต่อกองทัพ หรือเกิดข้อผิดพลาดในข้อมูล

จากการศึกษา ในประเด็น ความคิดเห็น ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกองบัญชาการทหารสูงสุดของผู้สื่อข่าวจำนวน 6 ฉบับ พบว่ามีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์กองทัพ
2. แหล่งที่มาของข้อมูลสำคัญไม่สามารถระบุชื่อและสังกัดได้
3. ข้อมูลสนับสนุนประเด็นข่าวไม่เพียงพอ
4. การนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมีปริมาณน้อย

#### 1. ข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์กองทัพ

จากการวิจัยพบว่า ผู้สื่อข่าวจำนวน 6 คน จาก หนังสือพิมพ์ 6 ฉบับ เห็นว่าข่าวที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากการแถลงข่าวในสายทหาร ที่ส่งเข้ามาถึงสำนักพิมพ์ นั้นส่วนใหญ่ เป็นข่าวที่มีเนื้อหามุ่งประชาสัมพันธ์ ผลงานของกองทัพ โดยข้อมูลและข่าวประเภทนี้ ผู้สื่อข่าวไม่ต้องแสวงหาแต่อย่างใด เนื่องจากกองบัญชาการทหารสูงสุด กำหนดให้มีแถลงข่าวขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงาน ถึงการดำเนินงานของกองทัพในด้านต่างๆ ให้กับสื่อมวลชน เพื่อสื่อมวลชนจะได้นำเสนอเป็นข่าวให้ประชาชนรับทราบต่อไป ขณะเดียวกัน สื่อมวลชนยังได้รับข่าวแจก

(Press Release) จาก กรมกิจการพลเรือนทหาร ตามสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา

ส่วนข่าวที่ได้จากการสัมภาษณ์ มักเป็นข่าวเชิงประชาสัมพันธ์เช่นกัน เพราะ

กองบัญชาการทหารสูงสุดมีนโยบายใช้สื่อมวลชนสนับสนุนเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในชาติ แก้ไขความเข้าใจผิด สร้างศรัทธาให้กับประชาชนเพื่อให้ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศและ ร่วมกันแก้ไขปัญหาของชาติ ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่

“ส่วนใหญ่นักข่าวทำข่าวตามประเด็นที่กองบัญชาการทหารสูงสุดกำหนด โดยการ แกลงให้ข้อมูลเพื่อพรีอาร์กองทัพ แต่ข่าวเจาะอย่างข่าวการจัดซื้ออาวุธ ซึ่งเป็นข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนที่นักข่าวอยากทำ แต่ก็ทำได้ยากมาก ในขณะที่ข่าวประชาสัมพันธ์ จากหน่วยงานทหารในปัจจุบันมีออกมามาก หรือกล่าวได้ว่าเป็นสัดส่วนข้างมาก ของปริมาณข่าวที่นักข่าวส่งเข้าสำนักพิมพ์ ข่าวพรีอาร์หรือข่าวแกลง อาทิ ข่าวการปราบปรามยาเสพติด การช่วยเหลืออุทกภัย ประชาชน ข่าวงานพัฒนาด้านต่างๆที่ทหารเข้าไปมีส่วนช่วยซึ่งข่าวเหล่านี้ บก.สส. อยากรับเปิดอยู่แล้ว ส่วนข่าวเจาะสำคัญๆ ที่เรายากขุดคุ้ย เช่น เรื่องการจัดซื้ออาวุธ, งบลับเราทำได้น้อยมาก ซึ่งไม่ใช่เพราะนักข่าวไม่พยายามแต่มีอุปสรรคมาก เพราะแหล่งข่าวสายทหารอยู่ในระเบียบวินัย ไม่ปล่อยข่าวเหมือนข่าวการเมือง ทำให้หาข้อมูลยาก ข่าวที่ส่งไปลงตีพิมพ์ จึงเป็นข่าวทั่วๆ ไปมากกว่า”

(สัมภาษณ์ วาสนา นาน่วม ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.บางกอกโพสต์ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

## 2. แหล่งที่มาของข้อมูลสำคัญไม่สามารถระบุชื่อและสังกัดได้

ในวิชาชีพหนังสือพิมพ์นั้น ที่มาของข้อมูล และข่าวสาร หรือที่เรียกว่า “แหล่งข่าว” นั้น จะต้องนำเชื่อถือ การระบุชื่อ และสังกัดผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร จึงมีความจำเป็น แต่บางครั้งผู้สื่อข่าวสายทหารไม่สามารถระบุชื่อแหล่งข่าวได้ เพราะถูกขอร้องจากผู้ให้ข่าว ไม่ให้ระบุชื่อ เพราะห่วงเกรงผลกระทบที่จะตามมาในภายหลัง

หรือในทำนองเดียวกัน ผู้สื่อข่าวจะต้องมีจรรยาบรรณ ในการปกปิดชื่อแหล่งข่าวไว้ โดยมีให้ปรากฏต่อสาธารณะ เพราะอาจส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข่าว ทั้งในด้านชื่อเสียง หน้าที่การงานและอาจถึงแก่ชีวิต ผู้สื่อข่าวจะต้องรักษาแหล่งข่าวไว้ตามหลักจรรยาบรรณ

จากการวิจัยในประเด็นแหล่งที่มาของข้อมูลสำคัญครั้งนี้ พบว่า การอ้างแหล่งข่าวใช้มากในสายข่าวทหาร โดยผู้สื่อข่าวทั้งหมด 6 คน ให้ข้อมูลตรงกันว่า ข่าวด้านการทหารไม่สามารถระบุชื่อแหล่งข่าวได้มีอยู่จำนวนมาก เกิน 50% ของปริมาณที่ได้มา

"ชาวทหารโคัดแหล่งข่าวเยอะ เปิดเผยชื่อคนให้ข่าวไม่ค่อยได้ เพราะนายทหารที่มีอำนาจให้ข่าวโดยตรงมีน้อย เวลาต้องการถามเกี่ยวกับเรื่องสำคัญๆ บางครั้งนายทหารผู้นั้นอาจติดภารกิจที่สำคัญกว่า เมื่อนักข่าวไม่สามารถหาข่าวกับผู้ให้ข่าวเป็นทางการได้ ก็ต้องเบนเข็มไปหาแหล่งข่าวอื่น ซึ่งไม่ได้รับมอบหมายสำหรับการให้ข่าว แต่รับรู้ข้อมูลเป็นอย่างดี และไว้ใจได้ในกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วนต้องเช็ค หรือบางที่ไม่สนิทกับผู้มีอำนาจโดยตรง ก็พยายามหาคนที่เราสนิทและรู้เรื่องพอๆกัน เพื่อให้ได้ข่าวส่งสำนักพิมพ์ และการไม่สามารถระบุชื่อแหล่งข่าวนั้นเอง นำไปสู่การปฏิเสธข่าวจากผู้บังคับบัญชาของกองทัพในเวลาต่อมา ทำให้ข่าวที่นักข่าวเสนอไปขาดความน่าเชื่อถือทั้งๆที่นักข่าวมั่นใจว่าข่าวที่ได้มาคือข้อเท็จจริง"

(สัมภาษณ์ คงเดช ปานพิตร ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.กรุงเทพธุรกิจ 20 กุมภาพันธ์ 2543)

ขณะที่ผู้สื่อข่าว 4 คน ในจำนวน 6 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในลักษณะเดียวกันว่า

" ถ้านายไม่สั่งให้พูดหรือแถลง นายทหารน้อยคนที่จะกล้าเสี่ยงให้ข่าวกับนักข่าว แต่ถ้านักข่าวคนนั้นมีแหล่งข่าวที่สนิทก็จะได้ข่าวมากกว่า เพราะนายทหารบางคนเห็นว่า เรื่องบางเรื่องน่าจะให้นักข่าวออกข่าวได้ เพราะไม่มีอะไรเสียหายกับประเทศชาติ จึงทำให้นักข่าวได้ข้อมูลจากทหารประเภทนี้ก่อนที่จะแถลงซึ่งก็เท่ากับเป็นข่าวเจาะ แต่โคัดชื่อไม่ได้ เราก็ต้องใช้ว่าแหล่งข่าวเปิดเผยว่า... หรือรายงานข่าวกล่าวว่า... ทำให้น้ำหนักข่าวไม่มากพอ และเป็นเหตุผลให้กองทัพออกมาปฏิเสธในเวลาต่อมา เพราะไม่มีใครกล้าเป็นพยานยืนยัน เพราะทหารต้องอยู่ในระเบียบ ถ้าไม่อยู่ในตำแหน่งที่ให้ข่าวได้ก็หมดสิทธิ์พูด แม้ออนนี้จะประกาศใช้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ข้าบังคับให้หน่วยงานราชการต้องเปิดเผยข้อมูลเป็นหลักการปกปิดเป็นรองก็ตามแต่ ทหารยังใช้ระบบการให้ข่าวต่อสื่อมวลชนเหมือนเดิม ยกเว้นกรณีที่ผู้สื่อข่าวขอเปิดเผยข้อมูลผลสอบพฤษภาทมิฬ ซึ่งขอจากกระทรวงกลาโหม ซึ่งผู้สื่อข่าวจะต้องยื่นเรื่องอุทธรณ์ผ่านคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และมีมติให้สภากลาโหมเปิดเผย แต่ในที่สุดเปิดเผยเพียง 8 หน้า จาก 600 หน้า ซึ่งสังคมก็ต้องยอมรับโดยปริยาย ไม่มีการรุกต่อในเรื่องนี้"

(สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

### 3. ข้อมูลสนับสนุนประเด็นข่าวไม่เพียงพอ

จากข้อจำกัดในเรื่องต่างๆ ที่กล่าวมา ทำให้ผู้สื่อข่าวทั้ง 6 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กล่าวตรงกันว่า ข่าวสำคัญๆ ในหลายข่าวด้านการทหาร นั้น ผู้สื่อข่าวไม่สามารถส่งเนื้อหาข่าวได้ครบถ้วนสมบูรณ์ไปยังสำนักพิมพ์ เนื่องจากต้องตัดลดบางส่วนตามคำขอร้อง ของแหล่งข่าว หรือตามความเหมาะสม และต้องคำนึงถึงความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนคำนึงถึงการหมิ่นประมาท ผู้ที่ถูกกล่าวถึงในข่าว เพราะ "ทหาร" มีความอ่อนไหว ต่อข้อมูล หาก

ผู้สื่อข่าวเขียนข่าวผิดพลาด หรือสอไปในทางเสื่อมเสียกับกองทัพ ผู้รับผิดชอบทางด้านข้อมูลข่าวสารของกองทัพจะต้องชี้แจงผู้บังคับบัญชาระดับสูงเป็นการด่วน และในบางครั้ง ผู้สื่อข่าวที่เขียนข่าวให้เกิดความเสียหายผู้นั้น อาจถูกต่อต้านจากกองทัพ ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่

“ทหารที่เป็นแหล่งข่าวสนิทกัน เขาจะเล่าให้ฟัง บางข่าวเขาก็ไม่ให้เขียนเล่า ให้ฟังเป็นความรู้ และทำความเข้าใจกับนักข่าวมากกว่า ซึ่งบางทีเราก็ต้องรักษาแหล่งข่าวไว้ เพราะต้องหาข่าวอื่นๆ กับเขาก็กทำให้ประเด็นข่าวที่เราที่มีอยู่ในมือขาดข้อมูลสนับสนุนให้ข่าวเราเพิ่มคุณค่าหรือที่เรียกว่าไม่สามารถต่อยอดข่าวให้แข็งพอที่จะเป็นข่าวใหญ่ได้ แต่ก็มีเหมือนกันที่ ผมส่งข่าวให้หัวหน้าข่าว และถูกตัดบางประเด็นออกไป หรือไม่ได้ลง เพราะหัวหน้าเห็นว่าอาจเกิดเหตุการณ์ถูกฟ้องหมิ่นประมาท เพราะหัวหน้าพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อมูลสนับสนุนไม่พอ หรือบางทีหากนักข่าวเขียนข้อมูลคลาดเคลื่อนก็อาจถูกต่อต้าน จากกองทัพ นักข่าวคนนั้นก็หาข่าวยาก”  
(สัมภาษณ์ วัชร ฤกษ์ ผอ. ม.ส.พ.มตช.น 5 มกราคม 2543)

“เราจะได้ข้อมูลสำคัญๆ ครอบคลุมในสายทหารมันเป็นไปได้ยาก เพราะบางเรื่องทหารเขาบอกเราได้ไม่หมด เขาต้องเก็บไว้เป็นความลับบ้าง การหาข่าวของผมจะใช้วิธีขอความรู้จากแหล่งข่าว ว่าเรื่องนั้นเรื่องนี้เป็นอย่างไร พอเขาเล่าให้ฟัง ผมจะพูดก่อนเลยว่า พี่ผมขอเขียนเรื่องนี้นะ แต่จะเขียนไม่ให้กระทบกับตัวพี่แน่ เมื่อตกลงกันได้ผมก็ต้องกรองข่าวก่อนไม่ได้เขียนทุกคำทุกประโยคที่เขาพูด ผมมีวิธีเขียนไม่ให้แหล่งข่าวเดือดร้อน ผมจึงไม่มีปัญหาในการหาข่าว ส่วนใหญ่ไปขอข้อมูลก็ได้มา”

(สัมภาษณ์ วันชัย ธงไชยฤทธิ์ ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.ไทยรัฐ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

#### 4. การนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมีปริมาณน้อย

ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน (Investigative Reporting) หรือวงการหนังสือพิมพ์เรียกว่า “ข่าวเจาะ” นั้นเป็นหน้าที่ของผู้สื่อข่าวทุกคน เพราะการเสนอข่าวในลักษณะนี้ได้ จะแสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นข่าวที่ค่อนข้างยาก ผู้สื่อข่าวต้องมีประสบการณ์ในการทำงานพอสมควร แต่สำหรับในงานข่าวสายทหารนั้น ผู้สื่อข่าวจะต้องใช้ความสามารถในการขุดคุ้ยมากเป็นพิเศษ และข่าวประเภทนี้ ผู้สื่อข่าวสามารถนำเสนอบนหน้า น.ส.พ.ค่อนข้างน้อย เนื่องจากการเข้าถึงแหล่งข่าวและการให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญๆ เป็นไปได้ยาก ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่

“ในสายทหาร มีปริมาณน้อยมาก เพราะชาวสายทหารหาข้อมูลยาก มีผู้ให้ข้อมูลได้น้อย แม้นักข่าวอายุงานมากๆ 8-10 ปี ก็ยังทำข่าวเจาะสายทหารได้ไม่มาก บางครั้งได้ประเด็นมา แต่ก็หาข้อมูลมาอธิบายไม่ได้ 8 ปีที่ทำข่าวสายทหาร ยังไม่เคยเห็นสัญญาการซื้ออาวุธ ซึ่งใครๆ ก็คิดว่า ด้านักข่าวเจาะข่าวในจุดนี้ได้ก็คือจะได้ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน แต่ก็ยังไม่มีโอกาสเสนอข่าวลักษณะนี้ มีแต่เสนอไปผิวเผินว่ากองทัพจะซื้อโน้นซื้อนี้ แต่จะเปิดเผยสัญญาที่ทำกับเอกชนนี้ไม่ได้ เพราะทหารกลัวประเทศอื่นที่เป็นศัตรูจะรู้ว่าซื้ออาวุธอะไรบ้าง เวลาซื้ออาวุธกันก็ต้องทำสัญญาลับๆ ไม่ให้นักข่าวรู้ ซึ่งที่ผ่านมานักข่าวก็ไม่กล้าไปยุ่งกลัวจะถูกกล่าวหาว่าไปรับเงินรับทองจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

(สัมภาษณ์ วาสนา นาน่วม ผู้สื่อข่าว น.ส.พ.บางกอกโพสต์ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

กล่าวโดยสรุป ความคิดเห็นในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร และการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกองบัญชาการทหารสูงสุด ของสื่อมวลชนสาขาหนังสือพิมพ์ มีความสอดคล้องกันในความเห็น เชิงอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการเข้าถึงแหล่งข่าวมีสูงมาก ขณะที่การนำเสนอข่าวโดยส่วนใหญ่แล้ว ไม่สามารถระบุชื่อผู้ให้ข่าวได้ เพราะขัดกับระเบียบ และแนวปฏิบัติของนายทหารที่มีมาแต่ดั้งเดิม และนำไปสู่การปฏิเสธข่าวในภายหลัง ทำให้ผู้รับสารอาจไม่สามารถตัดสินใจได้ ว่าอะไรคือ ข้อเท็จจริง แม้จะมี พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่เปิดทางให้สื่อมวลชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการมากขึ้นก็ตาม แต่ทหารยังมีความจำเป็นต้องรักษาความลับ เพื่อความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย